

ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ ГНУЧКОСТІ / РИГІДНОСТІ ПІЗНАВАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Фальковська Людмила

старший викладач кафедри
соціальної та практичної психології

Пузовик Юлія

студентка 4 курсу соціально-
психологічного факультету

В сучасних дослідженнях психології особистості все більшої популярності набувають теорії когнітивної психології. Особистість розглядається як думаючий суб'єкт, що пізнає довкілля, будуючи власну картину світу. Увага до раціонального осягнення світу прикута до того як саме відбувається складний та індивідуально своєрідний процес пізнання.

Дослідження зв'язків когнітивного стилю (КС) з індивідуально-психологічними характеристиками особистості дають можливість краще з'ясувати механізми різних видів пізнавальної діяльності, зокрема професійного становлення в умовах ВНЗ.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять ідеї *когнітивної психології* (Дж. Келлі, Д. Ройс, К.О. Альбуханова-Славська, В.М. Аллахведов, Р.Гарднер, М.С. Єгорова, І.Г.Скотнікова, М.О. Холодна та ін.), *диспозиційна теорія особистості* (Г.Айзенк, Р.Кеттелл, Г.Олпорт, В.А.Ядов та ін.), концептуальні положення *системного підходу*, зокрема, його використання в дослідженні особистості, діяльності та спілкуванні (Б.Г. Ананьєв, О.Т. Асмолов, Л.С. Виготський, О.М. Леонтьєв, Б.Ф. Ломов, В.Н. Мясищев, С.Л. Рубінштейн, Н.В. Чепелева та ін.)

Проблема визначення характеру зв'язку когнітивно-стильових характеристик з індивідуально-психологічними характеристиками та впливу цього зв'язку на життя та діяльність особистості є недостатньо розробленою, а забезпечення високої успішності в провідній діяльності є одним з важливих питань сучасної психології.

На недостатню розробленість проблеми зв'язку когнітивного стилю з індивідуально-психологічними характеристиками, вказують багато психологів (М.С. Єгорова, О.О. Єршов, І.Н. Козлова, М.С. Роговін, М.О. Холодна; J. Robert, P.H. Winneta ін), що зумовило вибір предмета нашого дипломного дослідження.

Нами було сплановане та проведене дослідження, **об'єктом** якого є когнітивно-стильові особливості студентської молоді.

Основною метою нашого дослідження було визначити гендерні особливості гнучкості/ригідності пізнавального контролю студентів психологічних спеціальностей.

Дослідження проводилось на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка загальна. Основу вибірки утворила група з 20 студентів, що навчаються за спеціальністю «Психологія» - представники обох статей 1, 2, 3, 4, 5 курсів (відповідно, 5 хлопців та 5 дівчат) та за спеціальністю «Практична психологія»- також 5 хлопців та 5 дівчат, що представляють різні курси. У якості основного психологічного інструментарію було використано методику «Словесно-кольорової інтерференції» Струпа.

За результатами теоретичного аналізу та проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. При порівнянні показників ригідності та гнучкості пізнавального контролю серед студентів всіх курсів було виявлено, що більшу гнучкість проявили студенти 4 курсу тоді як ригідність - студенти 2 та 3 курсів. Виходячи з вище згаданого ми беремося припустити, що гнучкість/ригідність ПК не залежить від курсу на якому навчаються студенти, оскільки різниця отриманих показників інтерференції незначна.

2. Зіставлення показників гнучкості/ригідності пізнавального контролю (ПК) студентів різних спеціальностей дає нам право зробити висновок, що більш гнучкий характер ПК мають студенти спеціальності «Практична психологія».

3. Аналіз порівняння гендерних відмінностей гнучкості/ригідності ПК студентів говорить про тенденцію збільшення показників інтерференції у представників жіночої статі, що означає що згідно наших результатів ПК дівчат має ригідний характер, тоді як у хлопців гнучкий.

У ході дослідження виявлено гендерні відмінності ПК у хлопців та дівчат. Приміром загальна картина дослідження показує, що хлопці мають порівняно з дівчатами більш гнучкий характер пізнавального контролю, оскільки вони швидше справлялися з запропонованими завданнями тоді як переважна більшість дівчат докладала більше зусиль та часу для виконання тих же завдань. Це означає, що у дівчат знижена можливість швидкого переходу з однієї пізнавальної функції на іншу в ситуації когнітивного конфлікту через низький ступінь їх автоматизації, тоді як хлопцям відносно легше переключатися завдяки високому ступеню автоматизації.

Особливу увагу при аналізі результатів нашого дослідження ми звернули на окремі індивідуальні випадки, зокрема найбільший показник інтерференції отримала студентка 3 курсу дівчина

навчається за спеціальністю «Практична психологія» та має досить високий рівень навчальної успішності, а найменший дівчина 4 курсу спеціальності «Психологія» рівень навчальної успішності цієї студентки дещо нижчий, тому при детальному розгляді обраної проблеми варто враховувати ряд інших факторів, зокрема зацікавленість та установки респондента.

Проведене дослідження не претендує на вичерпний аналіз усіх аспектів складної проблеми. Перспективи дослідження можуть вбачатись у вивченні гендерних відмінностей гнучкості та ригідності пізнавального контролю у інших вікових групах.

Список використаних джерел

1. Алешина Е. С., Дейнека О. С. Соотнесение когнитивного стиля с индивидуальным стилем на основе анализа ориентировочных и исполнительных компонентов / Е. С. Алешина, О. С. Дейнека // Когнитивные стили. Тезисы научно-практического семинара. – Таллин, 1986. – С. 65-68.
2. Холодная М.А. Когнитивные стили. О природе индивидуального ума /М.А. Холодная. – [2-е изд.]. – СПб. : Питер, 2004. – 383 с.
3. Robert J. Sternberg Cognitive Psychology / Robert J. Sternberg. – 4 th. ed. – N.Y. : Wads worth Publishing Company, 2005. – 688 p.
4. Winne P.H. A cognitive-processing analysis of motivation with in class-room tasks/WinneP.H., &Marx R. W. // Research on motivation in education / L. Huetinck. – NewYork : Academic Press, 1989). – Vol. 3: Goal sand cognitions. – P. 223–257.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Фальковська Людмила
ст.викл.кафедри соціальної та
практичної психології,
Соболевська Анастасія
студентка 4 курсу соціально-
психологічного факультету

Професійне становлення в царині виховання підростаючого покоління відбувається у напрямі *конструктивному* – набуття професійної компетентності, формування професійних здібностей, набуття навичок перцептивної чутливості тощо та *деструктивному* – професійна деформація особистості з її емоційним виснаженням, деперсоналізацією, редукцією власних прагнень тощо.

Дослідники відзначають [1; 2; 3], що під впливом умов праці,